

UCHWAŁA Nr ...../ ...../22
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO
z dnia .....2022 r.

w sprawie wprowadzenia na obszarze Gminy Myślenice ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw

Na podstawie art. 18 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 z późn. zm.) w związku z art. 96 ust. 1, 6, 7 i 9 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1973), uchwala się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§1

1. W celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i na środowisko, w granicach administracyjnych Gminy Myślenice na obszarze Miasta Myślenice z wyłączeniem obszaru sołectwa Chełm, którego granice zostały wskazane w części B Załącznika nr 1 do Uchwały Nr 408/XLV/2014 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 23 kwietnia 2014 r. *w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru w mieście Myślenice pn. Zarabie wraz z sołectwem Chełm* (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2014 r. poz. 2846) i przedstawione w Załączniku nr 1 do niniejszej uchwały, wprowadza się ograniczenia i zakazy określone niniejszą uchwałą.

2. Ilekroć w niniejszej uchwale jest mowa o:

- 1) **rozpoczęciu eksploatacji instalacji** – należy przez to rozumieć pierwsze uruchomienie w miejscu obecnego użytkowania.
- 2) **paliwach stałych** – należy przez to rozumieć paliwa stałe w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt. 4a z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (t.j. Dz.U z 2021 poz.133),
- 3) **biomasie** – należy przez to rozumieć biomasę pozyskaną z drzew i krzewów oraz roślinną z rolnictwa.

- 4) **Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1189** – należy przez to rozumieć Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe (Dz.U.U.E.L.2015 r. Nr 193, poz.100),
- 5) **Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185** – należy przez to rozumieć Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe (Dz.U.U.E.L.2015 r. Nr 193, poz.1).

§2

Rodzaje instalacji, dla których wprowadza się ograniczenia i zakazy w zakresie ich eksploatacji to instalacje, w których następuje spalanie paliw w rozumieniu art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 716 z późn. zm.), w szczególności kocioł, kominek i piec, jeżeli:

- 1) dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub
- 2) wydzielają ciepło poprzez:
  - a) bezpośrednio przenoszenie ciepła lub
  - b) bezpośrednio przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub
  - c) bezpośrednio przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza.

§3

Podmiotami, dla których wprowadza się zakazy są podmioty eksploatujące instalacje wskazane w §2.

Rozdział 2

Ograniczenia dotyczące rodzaju paliw

§4

1. W instalacjach wskazanych w § 2 do 31 grudnia 2029 r. zakazuje się spalania:
  - 1) paliw stałych, o których mowa w art. 7 ust. 7a ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw,
  - 2) biomasy o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%.
2. W instalacjach wskazanych w § 2 od dnia 1 stycznia 2030 r. zakazuje się spalania paliw stałych innych niż biomasa o wilgotności w stanie roboczym nie wyższej niż 20%.

Rozdział 3

Ograniczenia dotyczące instalacji, w których następuje wyłącznie spalanie biomasy

§5

W przypadku instalacji, o których mowa w §2, których eksploatacja rozpoczęła się lub rozpocznie się przed 1 stycznia 2023 r., dopuszcza się spalanie biomasy o wilgotności w stanie roboczym nie wyższej niż 20%, jeżeli:

- 1) W przypadku instalacji wskazanych w §2 pkt 1, spełnione są łącznie następujące warunki:
  - a) spalanie paliwa zachodzi w instalacjach, które zapewniają minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określone w punkcie 1 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189,
  - b) umożliwiają wyłącznie automatyczne podawanie paliwa, za wyjątkiem instalacji zgazowujących paliwo
- 2) W przypadku instalacji wskazanych w §2 pkt 2 spalanie paliwa zachodzi w instalacjach, które spełniają minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określone w punkcie 1 i 2 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185.

§6

1. W przypadku instalacji, o których mowa w §2, których eksploatacja rozpocznie się po 31 grudnia 2022 r., dopuszcza się spalanie biomasy o wilgotności w stanie roboczym nie wyższej niż 20%, jeżeli:
  - 1) W przypadku instalacji wskazanych w §2 pkt 1 spełnione są łącznie następujące warunki:
    - a) spalanie paliwa zachodzi w instalacjach, które zapewniają minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określone w punkcie 1 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189, przy czym emisje cząstek stałych dotyczące sezonowego ogrzewania pomieszczeń, o których mowa w lit. c pkt 1 tegoż załącznika nie mogą przekraczać 20 mg/m³.
    - b) umożliwiają wyłącznie automatyczne podawanie paliwa, za wyjątkiem instalacji zgazowujących paliwo.
  - 2) W przypadku instalacji wskazanych w §2 pkt 2 spełnione są łącznie następujące warunki:
    - a) spalanie paliwa zachodzi w instalacjach z zamkniętą komorą spalania, spełniających minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej

i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określone w punkcie 1 i 2 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185,

b) spalanie zachodzi w instalacjach wyposażonych w urządzenie do automatycznej kontroli przebiegu procesu spalania poprzez regulację dopływu powietrza w oparciu o pomiar temperatury spalin.

2. Postanowienia ust. 1 pkt. 2 nie dotyczą instalacji wymienionych w art. 1 ust. 2 Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185. Instalacje te mogą być eksploatowane po spełnieniu warunków wskazanych §5 pkt. 2 bez względu na moment rozpoczęcia eksploatacji.

Rozdział 4

Ograniczenia dotyczące instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych innych niż biomasa

§7

W przypadku instalacji, o których mowa w §2, z zastrzeżeniem § 4 oraz § 11, dopuszcza się spalanie paliw stałych innych niż biomasa o wilgotności w stanie roboczym nie wyższej niż 20%, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

- 1) eksploatacja instalacji rozpoczęła się przed 1 lipca 2022 roku,
- 2) spełniają wymagania określone w § 4 lub § 5 uchwały Nr XXXII/452/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 stycznia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa małopolskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Małop. poz. 787), a podmioty eksploatujące instalacje są zobowiązane do wykazania spełniania tych wymagań zgodnie z § 7 tej uchwały.

Rozdział 5

Obowiązki podmiotów objętych uchwałą w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały

§8

Podmiot eksploatujący instalację jest zobowiązany do wykazania spełniania wymagań określonych w §5 – 7 niniejszej uchwały poprzez przedstawienie dokumentów potwierdzających spełnienie tych wymagań, w szczególności:

- 1) dokumentacji z badań,
- 2) dokumentacji technicznej urządzenia,
- 3) instrukcji dla instalatorów i użytkowników, o której mowa w punkcie 2 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 oraz w punkcie 3 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185,

- 4) deklaracji właściwości użytkowych zgodnej z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z dnia 9 marca 2011 r. ustanawiającym zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylającym dyrektywę Rady 89/106/EWG (Dz.U.UE.L.2011 r. Nr 88 poz. 5).

§9

Podmiot eksploatujący instalację jest zobowiązany do wykazania spalania paliwa spełniającego wymagania określone w § 4 ust. 1 pkt 1) niniejszej uchwały poprzez przedstawienie organom uprawnionym do kontroli świadectwa jakości paliwa stałego, o którym mowa w art. 6c ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw.

Rozdział 6

Przepisy przejściowe i dostosowujące

§10

Do eksploatacji instalacji wymienionych w §2 znajdujących się na obszarze wskazanym w §1 nie stosuje się uchwały Nr XXXII/452/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 stycznia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa małopolskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Małop. poz. 787), o ile wyraźnie nie wskazano inaczej.

§ 11

1. Dla instalacji wskazanych w § 2 pkt. 1, niezależnie od tego jaki rodzaj dopuszczonego paliwa stałego jest w nich spalany, będą obowiązywać wymagania wskazane w § 5 pkt. 1:
  - 1) od dnia 1 stycznia 2023 r. dla instalacji, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r. niespełniających wymagań w zakresie sprawności cieplnej i emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 3, 4 lub 5 według normy PN-EN 303-5:2012,
  - 2) od dnia 1 stycznia 2027 r. dla instalacji, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r. spełniających wymagania w zakresie sprawności cieplnej i emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 3 lub klasy 4 według normy PN-EN 303-5:2012.
2. Instalacje wskazane w § 2 pkt. 1, niezależnie od tego jaki rodzaj dopuszczonego paliwa stałego jest w nich spalany, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r. spełniające wymagania w zakresie sprawności cieplnej i emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 5 według normy PN-EN 303-5:2012 – mogą być eksploatowane do końca żywotności technicznej urządzenia, z zastrzeżeniem § 4 ust. 2.

3. Dla instalacji wskazanych w §2 pkt 2, niezależnie od tego jaki rodzaj dopuszczonego paliwa stałego jest w nich spalany, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r., będą obowiązywać od dnia 1 stycznia 2023 r. wymagania wskazane w § 5 pkt. 2, chyba że instalacje te będą:
  - 1) osiągać sprawność cieplną na poziomie co najmniej 80% lub
  - 2) zostaną wyposażone w urządzenie zapewniające redukcję emisji pyłu do wartości określonych w punkcie 2 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185.

Rozdział 7

Przepisy końcowe

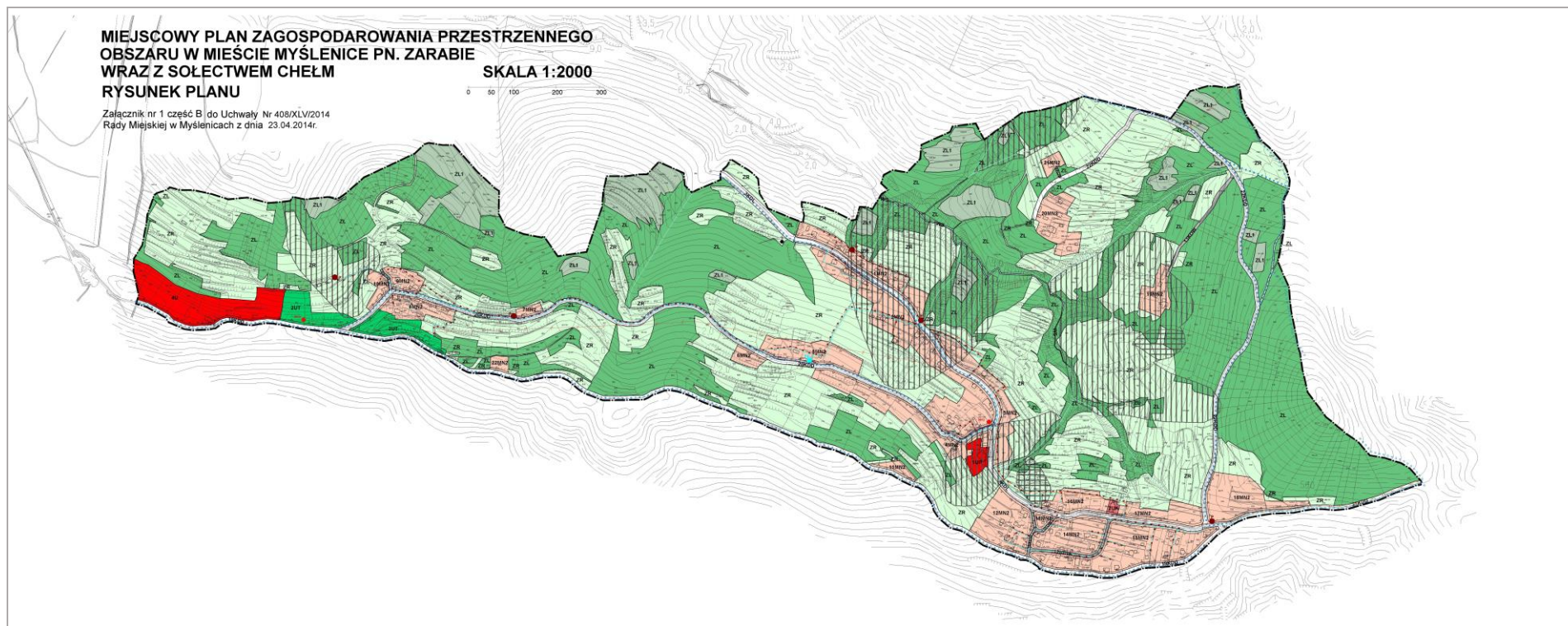
§ 12

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Małopolskiego.

§13

1. Uchwała podlega publikacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.
2. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2022 r.

Mapa sołectwa Chełm, którego obszar wyłącza się spod wymagań uchwały

UZASADNIENIE

Jednym z obowiązków władz publicznych, a więc również jednostek samorządowych jest dbałość o jakość środowiska, w tym podejmowanie działań minimalizujących negatywny wpływ zanieczyszczeń powietrza na zdrowie ludzi (art. 74 ust. 2 Konstytucji). Obowiązki te wynikają przede wszystkim z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, znajdują jednak odzwierciedlenie także w innych przepisach krajowych, takich jak ustawa *Prawo ochrony środowiska* (zwana dalej POŚ) oraz odpowiednie przepisy wykonawcze w postaci rozporządzeń. Konstytucja zapewnia wszystkim obywatelom prawo do życia i ochrony zdrowia, na które wpływ ma także środowisko, w którym żyją. Dbłość o życie mieszkańców wyrażana jest m.in. poprzez dbałość o środowisko.

Polska jako kraj członkowski Unii Europejskiej, zobowiązana jest do przestrzegania europejskich norm wyznaczonych w odniesieniu do jakości powietrza. Zostały one określone w celu ochrony społeczeństwa poprzez zapewnienie poziomów zanieczyszczeń w powietrzu, gwarantujących ich możliwie minimalny negatywny wpływ na zdrowie człowieka. Na poziomie unijnym normy te określa Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. *w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy* (tzw. Dyrektywa CAFE). Wprowadza ona wartości dopuszczalne oraz docelowe poziomów substancji w powietrzu.

W przypadku pyłu PM10 poziom średnioroczny nie może przekraczać wartości $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a **stężenie dobowe wynoszące powyżej $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ nie może wystąpić częściej niż 35 dni w ciągu roku**. Zgodnie z Dyrektywą normy te powinny zostać osiągnięte już do 2005 roku. W przypadku pyłów drobnych – PM2,5 – osiągnięcie norm podzielone zostało na fazy. W I fazie – do 2015 r. kraje członkowskie UE zobowiązane były zapewnić, że stężenie średnioroczne nie przekroczy $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Poczynając od roku 2020 (w fazie II) norma ta została zaostrzona i wynosi $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Normy stężeń zanieczyszczeń zostały również wyznaczone względem metali ciężkich oraz wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Zostały one zawarte w Dyrektywie 2004/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. *w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu*. W przypadku benzo(a)pirenu, który należy do grupy WWA, poziom docelowy stężenia średnioroczny wynosi $1 \text{ ng}/\text{m}^3$ i zgodnie z przepisami europejskimi powinien zostać osiągnięty do 31 grudnia 2012 roku. Opisane dyrektywy zostały transponowane do prawa polskiego poprzez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. *w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031 z późn. zm.).

Należy dodatkowo zwrócić uwagę, iż niezależnie od wyznaczonych poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji, które stanowią prawną normę jakości

powietrza, Światowa Organizacja Zdrowia opracowała rekomendacje w zakresie stężeń zanieczyszczeń w powietrzu. Głównym czynnikiem decydującym o rekomendowanych poziomach był wpływ szkodliwych substancji na zdrowie ludzi. Rekomendacje te zostały ponadto zaktualizowane w 2021 r., tj. obniżone do następujących poziomów:

- PM_{2,5}: średnie stężenie roczne poniżej 5 µg/m³ (wcześniej 10 µg/m³), zaś średnie stężenie 24-godzinne poniżej 15 µg/m³ (wcześniej 25 µg/m³).
- PM₁₀: średnie stężenie roczne poniżej 15 µg/m³ (wcześniej 20 µg/m³), zaś średnie stężenie 24-godzinne poniżej 45 µg/m³ (wcześniej 50 µg/m³).

Jednocześnie Światowa Organizacja Zdrowia podkreśla, iż nie określono dotąd poziomów zanieczyszczeń w powietrzu, które wprost można uznać za bezpieczne dla zdrowia i życia. Problem zanieczyszczenia powietrza jest w dzisiejszych czasach tak istotny, że WHO wskazuje zmiany klimatu oraz zanieczyszczenie powietrza jako największe z dziesięciu zagrożeń dla zdrowia publicznego (2019)¹.

Dyrektywa CAFE nie tylko wyznacza normy jakości powietrza, do których spełnienia zobowiązuje państwa członkowskie. Wskazuje ona również ścieżkę postępowania w sytuacji nieosiągnięcia norm w wyznaczonych terminach. Kraje członkowskie zobowiązane są w takich przypadkach do sporządzenia programów ochrony powietrza określających odpowiednie działania naprawcze tak, by okres, w którym normy nie są dotrzymane, był jak najkrótszy. Potwierdzają to znowelizowane w 2019 roku przepisy krajowe w zakresie ochrony środowiska. Zgodnie z art. 91 ust. 9ac POŚ *„Opracowany przez zarząd województwa projekt uchwały w sprawie programu ochrony powietrza powinien określać działania naprawcze, tak aby okresy, w których nie są dotrzymane poziomy dopuszczalne lub docelowe lub pułap stężenia ekspozycji, były jak najkrótsze.”*

W Programie ochrony powietrza dla województwa małopolskiego, który został przyjęty Uchwałą Nr XXV/373/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 28 września 2020 r. przewidziano przygotowanie i przyjęcie uchwał wprowadzających na wniosek gminy ograniczenia w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (na podstawie art. 96 POŚ). By jednak zachować spójność ewentualnych dodatkowych regulacji wprowadzanych w różnych gminach, zaplanowano również opracowanie do 31 marca 2021 roku ujednoczonych zasad wprowadzania regulacji opartych na art. 96 POŚ. Wytyczne te zostały przedstawione gminom.

W dniu 27 września 2021 r. Rada Miejska w Myślenicach podjęła uchwałę *w sprawie rezolucji Rady Miejskiej w Myślenicach, adresowanej do Marszałka Województwa Małopolskiego, dotyczącej wprowadzenia zakazu montażu*

---

¹ Światowa Organizacja Zdrowia, Ten threats to global health in 2019

i eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie węgla dla obszaru administracyjnego Miasta Myślenice z wyłączeniem sołectwa Chełm.²

Wobec powyższego, w celu realizacji zapisów Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego, a także celów wskazanych w krajowych dokumentach strategicznych i kierując się zasadą praworządności, Sejmik Województwa Małopolskiego postanawia wprowadzić w granicach administracyjnych Gminy Myślenice na obszarze Miasta Myślenice z wyłączeniem sołectwa Chełm ograniczenia w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Możliwość taką przewiduje art. 96 ustawy POŚ (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 96 ust. 1 POŚ sejmik województwa może, w drodze uchwały, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko, wprowadzić ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Niniejsza uchwała stosownie do postanowień art. 96 ust. 1 POŚ jest podejmowana w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi oraz środowisko i wprowadza ograniczenia w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Istnieje wiele dowodów naukowych, które wskazują, że zarówno długoterminowe, jak i krótkoterminowe narażenie na zanieczyszczenie pyłami zawieszonymi ma negatywny wpływ na zdrowie ludzi. Grupami szczególnie narażonymi na oddziaływanie szkodliwych substancji są dzieci i osoby starsze, kobiety w ciąży, a także osoby cierpiące na choroby układu oddechowego czy układu krążenia, osoby z cukrzycą, otyłością oraz osoby o niskim statusie socjoekonomicznym. Narażenie na oddychanie zanieczyszczonym powietrzem wiąże się między innymi ze zwiększoną umieralnością oraz skróceniem oczekiwanej długości życia. Prowadzi ono także do przedwczesnych zgonów, schorzeń układu krążenia i układu oddechowego, w tym zwiększonej liczby hospitalizacji oraz przyjęć na oddziałach ratunkowych w wyniku zawału serca oraz udaru mózgu. Dodatkowo benzo(a)piren jest substancją o silnych własnościach mutagennych i kancerogennych (przyczynia się m.in. do raka płuc).

Krótkookresowa ekspozycja na wysokie stężenia w okresie od kilku godzin do kilku dni powoduje najczęściej gwałtowną i ostrą reakcję organizmu najbardziej wrażliwych grup społeczeństwa. Narażenie długoterminowe powoduje z kolei występowanie skutków chorób przewlekłych. Międzynarodowa Agencja Badań nad Rakiem IARC (ang. International Agency for Research on Cancer) uznała, iż istnieją niezbita dowody potwierdzające, że narażenie na zanieczyszczenie powietrza oraz na sam pył zawieszony i zawarte w nim zanieczyszczenia (benzo(a)piren, arsen, kadm, nikiel) powoduje raka płuc. Innymi skutkami, które potwierdzone są coraz

---

² Uchwała Nr 368/XL/2021 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 27 września 2021 r. w sprawie rezolucji Rady Miejskiej w Myślenicach, adresowanej do Marszałka Województwa Małopolskiego, dotyczącej wprowadzenia zakazu montażu i eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie węgla dla obszaru administracyjnego Miasta Myślenice z wyłączeniem sołectwa Chełm

licznymi badaniami naukowymi, są m.in. spowolnienie rozwoju płodu i ryzyko przedwczesnego porodu oraz inne poważne konsekwencje zdrowotne na etapie dorosłości, takie jak choroby układu nerwowego, alergie, astma czy cukrzyca, u dzieci narażonych na pył zawieszony i jego toksyczny skład w okresie prenatalnym i okołoporodowym.

Wyraźnie podkreślić należy, iż Światowa Organizacja Zdrowia wskazuje, że **nie można określić progu stężenia pyłu zawieszzonego, poniżej którego nie są obserwowane negatywne skutki zdrowotne**. Ponadto jak wskazują badania Europejskiej Agencji Środowiska, Polska zajmuje 4 miejsce wśród krajów europejskich pod względem liczby przedwczesnych zgonów związanych z narażeniem na pył PM_{2,5}.³ Jakość powietrza w województwie małopolskim jest jedną z najgorszych w całej Polsce i Europie. Szacuje się, iż w Małopolsce wysokie zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym przyczynia się do przedwczesnej śmierci związanej z chorobami serca ok. 3,7 tys. osób rocznie.

Zanieczyszczenie powietrza związane jest także z konsekwencjami ekonomicznymi, które nazywane są tzw. kosztami zewnętrznymi. Są one z kolei powiązane m.in. z wydatkami, jakie są ponoszone bezpośrednio przez ludzi chorujących z powodu zanieczyszczenia powietrza w związku z opieką zdrowotną. Są to również koszty generowane w ramach państwowego systemu opieki zdrowotnej spowodowane mniejszą produktywnością, w tym także nieobecnością w pracy, związane z przedwczesną umieralnością, a także straty materialne w postaci niszczenia budynków. Zła jakość powietrza ma również negatywny wpływ na postrzeganie regionu wśród turystów oraz potencjalnych inwestorów. W skutek pogorszonej jakości powietrza ruch turystyczny może ulec zmniejszeniu, zwłaszcza w sezonie grzewczym.

W *Programie ochrony powietrza dla województwa małopolskiego z 2020 r.* przedstawione zostały wyniki analizy przeprowadzonej przez Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego dotyczącej wpływu ekonomicznego złej jakości powietrza w skali lokalnej. Wykazała ona, iż poziom zanieczyszczenia powietrza przekłada się na poziom absencji chorobowej w województwie. W zakresie absencji chorobowej powiązanej z ekspozycją na zanieczyszczone powietrze Małopolanie tracą od 2,05 mln do 2,23 mln dni pracy rocznie z powodu zanieczyszczeń powietrza. Średni roczny koszt utraconych dni pracy powiązany z pensją brutto wynosi 400 mln złotych. W ramach analizy oszacowano również dla każdego powiatu średni poziom absencji w pracy, wynikającej z grupy chorób spowodowanych zanieczyszczeniem powietrza, przypadający na 1 pracującego. W grupie powiatów z najwyższym średnim poziomem absencji znalazły się: Nowy Sącz (5,23 dnia na osobę), limanowski (5,13), gorlicki (5,04), chrzanowski (4,84), miechowski (4,79) oraz oświęcimski (4,74). W skali województwa całkowita wartość

---

³ Źródło: Pyły drobne w atmosferze. Kompendium wiedzy., prof. dr hab. inż. Katarzyna Juda-Rezler, dr inż. Barbara Toczko, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa 2016

ponoszonych kosztów zewnętrznych, jakie wynikają z obecnego poziomu emisji zanieczyszczeń może sięgać 6,7 mld zł.

Zgodnie z art. 96 ust. 6 pkt 1 ustawy POŚ uchwała powinna określać granice obszaru, na którym wprowadza się ograniczenia lub zakazy. Niniejsza uchwała dotyczy Gminy Myślenice w zakresie obszaru Miasta Myślenice z wyłączeniem sołectwa Chełm, którego granice określone zostały w części B Załącznika nr 1 do Uchwały Nr 408/XLV/2014 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 23 kwietnia 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru w mieście Myślenice pn. *Zarabie wraz z sołectwem Chełm* (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2014 r. poz. 2846). Mapa ze wskazaniem sołectwa Chełm, które wyłącza się spod wymagań niniejszej uchwały, została przedstawiona w Załączniku nr 1 do uchwały.

Wprowadzenie przedmiotowych ograniczeń na ww. obszarze uzasadnione jest w szczególności tym, że zgodnie z oceną jakości powietrza przeprowadzaną przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Gmina Myślenice znajduje się w obszarze przekroczeń poziomów dopuszczalnych i docelowych stężeń zanieczyszczeń. W roku 2020 r. na obszarze Gminy doszło do przekroczenia następujących norm:

- poziomu docelowego benzo(a)pirenu (w odniesieniu do średniej rocznej),
- poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 (w odniesieniu do liczby dni, w których przekroczony został dobowy poziom dopuszczalny),
- poziomu dopuszczalnego pyłu PM2,5 (w odniesieniu do średniej rocznej – zarówno I i II fazy).

Jakość powietrza w Gminie Myślenice mierzona jest z wykorzystaniem stacji pomiarowej Państwowego Monitoringu Środowiska zlokalizowanej w Myślenicach przy ul. Solidarności 6. Jest to stacja tła miejskiego uruchomiona 17 marca 2021 roku, gdzie dokonuje się ciągłego (automatycznego) pomiaru stężenia pyłu zawieszonego PM10. Ze względu na objęcie pomiarami jedynie kilku miesięcy roku 2021 (głównie poza sezonem grzewczym), w niniejszym uzasadnieniu nie dokonano analizy danych pomiarowych z przedmiotowej stacji. Warto jednak zaznaczyć, iż w krótkim okresie funkcjonowania stacji pomiarowej doszło do przekroczenia zarówno poziomu informowania, jak i poziom alarmowego. Poziom informowania został przekroczony w dniu 11 grudnia 2021 r., a poziom alarmowy w dniu 29 grudnia 2021 r. W dniach tych odnotowano średnie stężenie pyłu PM10 wynoszące odpowiednio 102,7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ i 164,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

W okresie od 17 listopada 2020 r. do 29 listopada 2020 r. na terenie miasta Myślenice przy Urzędzie Miasta i Gminy postawiony został pyłomierz Polskiego Alarmu Smogowego. Pomiar jakości powietrza prowadzony był w ramach akcji „Małopolska bez Smogu” i obejmował stężenia pyłu zawieszonego PM10 (czas uśredniania 1-godzinny i 24-godzinny). W trakcie 13 dni pomiarów dobową normę stężenia pyłu PM10 przekraczana była na obszarze Myślenic 4 razy (4 dni).

Najwyższe godzinne stężenie pyłu PM10 odnotowano 26 listopada 2020 r. ($213 \mu\text{g}/\text{m}^3$) w porze popołudniowej. Tego dnia odnotowano także najwyższe średnie dobowe stężenie pyłu PM10 – $102 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Średnia ze wszystkich pomiarów w Myślenicach wyniosła $44 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Analogiczne pomiary przeprowadzone zostały również w grudniu 2020 r. Pyłomierz umieszczony został na płycie Rynku przy Urzędzie Miasta i Gminy Myślenice, a pomiar stężenia pyłu PM10 prowadzony był od 8 grudnia 2020 r. do 21 grudnia 2020 r. W tym czasie (13 dni) jedynie jeden raz nie został przekroczony dobowy poziom dopuszczalny ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) – średnie dobowe stężenie pyłu PM10 wyniosło w tym dniu $49 \mu\text{g}/\text{m}^3$, co jednak nadal stanowi przekroczenie stężenia rekomendowanego przez Światową Organizację Zdrowia ($45 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Poziom informowania ($100 \mu\text{g}/\text{m}^3$) przekroczony został dwa razy. Najwyższe stężenie dobowe zmierzono 17 grudnia 2020 r. – wyniosło ono $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$. W tym dniu odnotowano również najwyższe stężenie godzinne – wyniosło ono aż $323 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Średnia ze wszystkich pomiarów wyniosła $79 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Z uwagi na uruchomienie stacji pomiarowej na terenie Gminy Myślenice dopiero w marcu 2021 roku i obejmującej jedynie pomiar stężenia pyłu PM10, dostępna *Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim za rok 2020* przygotowana przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Krakowie (GIOŚ) nie zawiera danych pomiarowych pochodzących z ww. stacji. Jednakże stężenia substancji, których przekroczenia notowane są w Małopolsce, mogą być określone przy pomocy analizy prowadzonej w ramach *Rocznej oceny jakości powietrza* w oparciu o modelowanie transportu zanieczyszczeń. Zgodnie z wynikami modelowania przedstawionymi w *Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie małopolskim za rok 2020* w odniesieniu do średniego rocznego stężenia pyłu PM10 Gmina Myślenice położona jest w obszarze stężeń na poziomie $20,5\text{-}35,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Wartości te nie są wyższe niż poziom dopuszczalny określony dla średniej rocznej (maksymalnie $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$), są jednak wyższe od zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia ($15 \mu\text{g}/\text{m}^3$). *Roczna ocena* wskazuje także, że na obszarze Gminy Myślenice doszło do przekroczenia dopuszczalnej liczby dni z przekroczeniem normy dobowej pyłu PM10 ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$).

W odniesieniu do pyłu PM2,5 analiza wykonana w ramach *Rocznej oceny* wskazuje, iż średnie roczne stężenie pyłu PM2,5 na terenie Gminy Myślenice osiąga wartość od $10,5$ do ponad $25,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Oznacza to, iż na terenie gminy przekraczane są poziomy dopuszczalne wyznaczone względem stężenia rocznego PM2,5 zarówno dla normy $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$, jak i dla normy $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$, która obowiązuje do 2020 r. Osiągane wartości są również znacząco wyższe niż rekomendowane przez Światową Organizację Zdrowia stężenie roczne pyłu PM2,5 na poziomie $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Stężenie drobnej frakcji pyłu ma duże znaczenie dla ochrony mieszkańców, gdyż to właśnie cząstki pyłu o najmniejszej średnicy są najbardziej szkodliwe dla zdrowia.

Istotny problem w zakresie jakości powietrza stanowią ponadto przekroczenia norm wyznaczonych dla benzo(a)pirenu. Benzo(a)piren jest rakotwórczym i mutagennym związkiem chemicznym, należącym do grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Prawo krajowe i europejskie wskazuje, że średnie stężenie roczne benzo(a)pirenu nie może przekraczać 1 ng/m^3 . W przypadku benzo(a)pirenu analiza przeprowadzona w *Rocznej ocenie*, oparta na modelowaniu jakości powietrza, wskazuje, iż cała Gmina Myślenice położona jest w obszarze średniorocznych stężeń na poziomie 1,5 do 5 ng/m^3 . Oznacza to, iż przekroczenie docelowego poziomu benzo(a)pirenu na terenie gminy może sięgać nawet 500%.

W ramach *Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego* przyjętego w 2020 roku przeprowadzona została analiza pod kątem udziału źródeł emisji w stężeniach poszczególnych substancji, by określić główne przyczyny występujących przekroczeń. Do tego celu wykorzystane zostało modelowanie matematyczne. W przypadku stężenia średniorocznego pyłu PM10 źródłem w największym stopniu kształtującym stężenie są źródła emisji powierzchniowej, tj. lokalne kotły i piece zasilane paliwami stałymi oraz emisja napływowa ze źródeł zlokalizowanych ponad 30 km od granicy województwa, która tworzy tzw. tło krajowe. Przyjmuje ono jednak stosunkowo stałe wartości na obszarze województwa. Analiza przeprowadzona dla średniego rocznego stężenia benzo(a)pirenu wskazuje z kolei jednoznacznie, iż zdecydowanie największym źródłem emisji w tym przypadku jest lokalna emisja powierzchniowa – emisja z kotłów i pieców zasilanych paliwami stałymi. Sytuację mogą pogarszać przypadki nielegalnego spalania odpadów w kotłach i piecach na paliwa stałe.

W celu określenia struktury źródeł ogrzewania oraz liczby nieefektywnych kotłów i pieców na paliwa stałe Gmina Myślenice dokonała inwentaryzacji 22% punktów adresowych pod kątem zainstalowanych źródeł ciepła. Liczba wszystkich zinwentaryzowanych punktów adresowych na terenie gminy wynosi 2 582. Zgodnie ze zgromadzonymi danymi zainstalowano w nich łącznie 1 460 kotłów na paliwo stałe, przy czym 1 161 kotłów to urządzenia, które muszą zostać zlikwidowane bądź wymienione ze względu na ograniczenia wynikające z tzw. uchwały antysmogowej dla Małopolski – 692 kotły na paliwa stałe (w tym wszystkie zasilane węglem) nie spełniają żadnych wymagań w zakresie emisji zanieczyszczeń, a 469 to kotły 3 i 4 klasy według normy PN-EN 303-5:2012 (w tym 322 na węgiel). Jedynie 159 kotłów to urządzenia spełniające wymagania Ekoprojektu. Poza kotłami zinwentaryzowano 590 miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe, w tym jedynie 150 o sprawności cieplnej na poziomie co najmniej 80% i 7 wyposażonych w urządzenie redukujące emisję pyłu do poziomu wskazanego w Rozporządzeniu ws. Ekoprojektu. Pozostałe zinwentaryzowane budynki wykorzystują ogrzewanie gazowe (980), ogrzewanie elektryczne (58), sieć ciepłowniczą (16), pompy ciepła (25) oraz ogrzewanie olejowe (3).

Długość sieci gazowej na obszarze Gminy Myślenice wynosi obecnie 387,502 km, a stopień gazyfikacji gminy zgodnie z danymi Polskiej Spółki Gazownictwa wynosi 67,78%. Do sieci gazowej podłączonych jest 8 834 budynków (w tym 8 203 budynki mieszkalne) spośród wszystkich 11 980 punktów adresowych na terenie Gminy. W najbliższych latach zrealizowanych zostanie ponadto 417 przyłączy, w tym 377 do roku 2022, a 40 do roku 2023. Polska Spółka Gazownictwa szacuje, iż łącznie do 2030 r. może powstać 2 200 nowych przyłączy gazowych na terenie Gminy, a długość sieci może wzrosnąć o kolejne 55,44 km.

Jako obszar obowiązywania ograniczeń wskazanych w uchwale wskazano obszar Miasta Myślenice z wyłączeniem obszaru sołectwa Chełm. Został on wyznaczony ze względu na fakt, iż jest to obszar najgęściej zaludniony w Gminie – co wiąże się ze zwiększoną liczbą źródeł ciepła, a jednocześnie jest to teren położony niekorzystnie z punktu widzenia rozprzestrzeniania zanieczyszczeń. Lokalizacja Miasta ma istotny wpływ na jakość powietrza – jest ono umiejscowione w dolinie rzeki Raby i z trzech stron otoczone jest wzgórzami – od strony zachodniej jest to grzbiet Plebańskiej Góry oraz wzgórze Dalin, od północy Szubienna Góra, a od południa – góry Uklejna i Chełm. Miasto Myślenice, jedynie poza sołectwem Chełm, które jest jego częścią, położone jest zatem w dolinie. Położenie to w połączeniu z niekorzystnymi warunkami meteorologicznymi może negatywnie oddziaływać na sposób rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w mieście. Ponadto jako miasto powiatowe Myślenice charakteryzują się największą liczbą mieszkańców – w 2020 roku miasto zamieszkiwało prawie 18,5 tysiąca spośród 43 tysięcy mieszkańców Gminy. Prawie połowa mieszkańców zamieszkuje zatem 20% całkowitego obszaru Gminy, co skutkuje również dużą gęstością zabudowy w mieście. Wiele z budynków wielorodzinnych, powstałych 25-50 lat temu, wyposażona została (pierwotnie) w piece kaflowe funkcjonujące do teraz. Ponadto wiele budynków jednorodzinnych, mimo dostępności sieci gazowej, nadal ogrzewanych jest z wykorzystaniem węgla, który służy do przygotowania ciepłej wody użytkowej również poza sezonem grzewczym. Duża część budynków wykorzystuje do ogrzewania kotły z ręcznym podawaniem paliwa, które trzeba rozpalać nawet dwa razy dziennie. Proces ten charakteryzuje się najwyższą emisją pyłów, co potwierdzają wskazania godzinowe zainstalowanych pyłomierzy. Stężenia pyłów drastycznie rosną w godzinach popołudniowych, gdy mieszkańcy wracają z pracy i uruchamiają kotły. Wysokie stężenia zanieczyszczeń utrzymują się przez kumulację zanieczyszczeń, czemu sprzyja dokładanie opału w kolejnych godzinach. Paleniska są ponadto zduszane nadmierną ilością opału, emitując zwiększone ilości szkodliwych substancji.

W pozostałych sołectwach Gminy Myślenice zabudowa jest znacznie bardziej rozproszona i praktycznie nie istnieje w nich zabudowa wielorodzinna. Są one także położone w korzystniejszej lokalizacji, sprzyjającej przewietrzaniu obszaru i szybszemu usuwaniu emitowanych zanieczyszczeń. Sołectwo Chełm, będące częścią Miasta Myślenice, które zostaje wyłączone spod wymagań niniejszej

uchwały, zamieszkałe jest przez niewielką liczbę ludności – łącznie 330 osób. Ze względu na warunki topograficzne – położenie na obszarze Góry Chełm (620 m n.p.m.) – znajduje się tam również niewielka liczba budynków, które ponadto charakteryzują się znacznie mniejszym potencjałem technicznym wymiany źródła ciepła ze względu na położenie na terenie wzniesienia.

Zgodnie z art. 96 ust. 6 pkt. 2 POŚ uchwała sejmiku województwa określa rodzaje podmiotów lub instalacji, dla których wprowadza się ograniczenia lub zakazy, o których mowa w ust. 1.

Uchwała w § 2 wskazuje instalacje, dla których wprowadza się ograniczenia w zakresie ich eksploatacji. Przez pojęcie instalacji należy rozumieć określenie użyte w art. 3 pkt. 6 POŚ, oznaczające stacjonarne urządzenie techniczne lub zespół stacjonarnych urządzeń technicznych powiązanych technologicznie, do których tytułem prawnym dysponuje ten sam podmiot i położonych na terenie jednego zakładu lub budowle niebędące urządzeniami technicznymi ani ich zespołami, których eksploatacja może spowodować emisję.

Uchwała zgodnie z art. 96 ust. 1 POŚ obejmuje tylko te instalacje, w których następuje spalanie paliw. Przez pojęcie paliwa należy rozumieć zgodnie z art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 716 z późn. zm.) – paliwa stałe, ciekłe i gazowe będące nośnikami energii chemicznej.

Uchwała wymienia przykładowy katalog instalacji, w których następuje spalanie paliw. W przykładowym katalogu wskazano kocioł, kominek lub piec. Celem wskazania katalogu jest uczynienie uchwały regulacją przejrzystą i jasną dla podmiotów określonych w § 3 uchwały.

W uchwale wymieniono kocioł, kominek lub piec ponieważ są to instalacje, w których najczęściej następuje spalanie paliw w celu dostarczania ciepła do systemu centralnego ogrzewania (kocioł) lub wydzielania ciepła (kominek i piec) poprzez bezpośrednie przenoszenie ciepła ewentualnie połączone z przenoszeniem ciepła do cieczy lub z systemem dystrybucji gorącego powietrza.

Katalog nie jest wyczerpujący ponieważ na rynku instalacji pojawiają się różne produkty, a ponadto producenci instalacji używają dla nich różnych nazw. Przykładowy katalog instalacji nie pełni funkcji normatywnej, ponieważ nie wyznacza granic przedmiotu regulacji, ani treści hipotezy normy. Rodzaje instalacji, które zostały objęte ograniczeniami są zdefiniowane ze względu na ich cechy rodzajowe i przy wykorzystaniu pojęć o charakterze generalnym.

Uchwała wskazuje w § 3 rodzaj podmiotów (adresatów), dla których wprowadza się ograniczenia. Są nimi podmioty eksploatujące instalacje określone w § 2 uchwały. Nie różnicuje się adresatów uchwały z punktu widzenia posiadania przez nich tytułu prawnego do instalacji. Takie różnicowanie w nieuprawniony sposób

mogłoby uprzywilejowywać osoby, których tytuł prawny do instalacji jest sporny, niejasny lub które żadnego tytułu prawnego nie posiadają względem osób posiadających tytuł prawny do instalacji. Z punktu widzenia celów uchwały istotny jest sposób eksploatacji instalacji.

Zgodnie z art. 96 ust. 6 pkt. 3 POŚ uchwala sejmiku województwa określa rodzaje lub jakość paliw dopuszczonych do stosowania lub których stosowanie jest zakazane na obszarze, o którym mowa w pkt 1, lub parametry techniczne lub rozwiązania techniczne lub parametry emisji instalacji, w których następuje spalanie paliw, dopuszczonych do stosowania na tym obszarze.

Zakres ograniczeń

Najważniejszym założeniem zaproponowanej uchwały jest wprowadzenie docelowo całkowitego zakazu spalania paliw stałych innych niż biomasa o wilgotności w stanie roboczym nie wyższej niż 20% (§ 4 ust. 2). Projekt uchwały precyzuje, że w tzw. okresie przejściowym – do 31 grudnia 2029 r. – spośród dostępnych paliw stałych, zakazuje się spalania biomasy⁴ o wilgotności powyżej 20% oraz paliw stałych, których zgodnie z prawem nie można wprowadzać do obrotu, tj. wymienionych w art. 7 ust. 7a ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw, tj.:

- mułów węglowych, flotokonzentratów,
- węgla brunatnego,
- dowolnej mieszanki paliw, o których mowa w powyższych punktach, z dodatkiem lub bez dodatku innych substancji, zawierającej mniej niż 85% węgla kamiennego,
- paliw stałych niespełniających wymagań jakościowych określonych w Rozporządzeniu Ministra Energii z dnia 27 września 2018 r. w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych,
- paliw stałych niesortowanych,
- paliw stałych, dla których nie wystawiono wymaganego świadectwa jakości.

Od 1 stycznia 2030 r. spośród paliw stałych dopuszczone zostanie spalanie jedynie biomasy o wilgotności do 20%. W § 1 ust. 2 pkt. 3 wskazano definicję biomasy w celu uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych. Jest ona zgodna ze wskazaną w art. 2 ust. 1 pkt. 4a lit. c ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw. Z kolei wymagania względem maksymalnej wilgotności biomasy są spójne z tzw. uchwałą antysmogową dla Małopolski (Uchwała Nr XXXII/452/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego).

---

⁴ Rozumianej jako biomasa pozyskana z drzew i krzewów oraz biomasa roślinna z rolnictwa, zgodnie z definicją wskazaną w art. 2 ust. 1 pkt. 4a lit. c ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 133).

Ponadto uchwała zakłada, że od 1 lipca 2022 r. nie będzie możliwe eksploataowanie nowych źródeł ciepła na paliwa stałe inne niż biomasa o wilgotności do 20%, by jak najszybciej powstrzymać powstawanie instalacji, które docelowo podlegać będą likwidacji. W tym kontekście warto zaznaczyć, iż regulacje wprowadzone w ramach ustawy *Prawo energetyczne* w styczniu 2020 roku pozwalają na wykorzystanie w nowych budynkach w pierwszej kolejności ciepła z sieci ciepłowniczej, odnawialnych źródeł energii (pompy ciepła, biomasa) lub ogrzewania elektrycznego (art. 7b ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. *Prawo energetyczne*). Należy także zwrócić uwagę, iż sprostanie nowym wymaganiom w zakresie warunków technicznych (WT 2021) dla nowopowstających budynków będzie wielokrotnie eliminowało wykorzystanie węgla ze względu na wymagany wskaźnik (poziom) efektywności energetycznej (roczne zapotrzebowanie budynku na energię). Spośród istniejących paliw stałych w praktyce jedynie biomasa pozwoli na jego osiągnięcie. Montowanie instalacji węglowych w nowych budynkach zostało więc znacząco ograniczone już od 2021 r.

Terminy przejściowe

Do czasu dopuszczenia spalania jedynie biomasy o wilgotności nie wyższej niż 20%, wskazane zostały okresy przejściowe, w których konieczne będzie zaprzestanie eksploatacji instalacji zasilanych innym paliwem niż biomasa. Okresy te są spójne z tzw. uchwałą antysmogową dla Małopolski. Ponadto uzupełniono je o terminy przejściowe dla kotłów węglowych 5 klasy oraz zasilanych węglem, spełniających wymagania określone w rozporządzeniu w sprawie ekoprojektu dla kotłów na paliwa stałe, których eksploatacja również będzie objęta zakazem. Projekt uchwały wskazuje następujące okresy przejściowe w odniesieniu do kotłów:

- Kotły pozaklasowe na biomasę oraz kotły pozaklasowe na węgiel (o klasie niższej niż 3 według normy PN-EN 303-5:2012), których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r., można eksploatować do 31 grudnia 2022 r.
- Kotły 3 i 4 klasy według normy PN-EN 303-5:2012 na biomasę oraz kotły 3 i 4 klasy na węgiel, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r., można eksploatować do 31 grudnia 2026 r.
- Kotły 5 klasy według normy PN-EN 303-5:2012 na węgiel, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r., można eksploatować do 31 grudnia 2029 r.
- Kotły 5 klasy według normy PN-EN 303-5:2012 na biomasę, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r., można eksploatować do końca ich technicznej żywotności.
- Kotły na węgiel spełniające wymagania ekoprojektu, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2022 r., można eksploatować do 31 grudnia 2029 r.

W przypadku miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń okresy objęcia wymaganiami uchwały są następujące:

- Miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na węgiel, spełniające wymagania ekoprojektu, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2022 r., można eksploatować do 31 grudnia 2029 r.
- Miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na biomasę i miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na węgiel, które nie spełniają wymagań w zakresie minimalnych poziomów sezonowej efektywności energetycznej i norm emisji zanieczyszczeń określonych w Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r., mogą być eksploatowane do 31 grudnia 2022 r., chyba, że będą:
  - osiągać sprawność cieplną na poziomie co najmniej 80% lub
  - zostaną wyposażone w urządzenie zapewniające redukcję emisji pyłu do wartości określonych w punkcie 2 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185

Zgodnie z powyższym, urządzenia zasilane węglem, których eksploatacja rozpoczęła się w ostatnich latach, tj. kotły klasy 5 i spełniające wymagania ekoprojektu oraz miejscowe ogrzewacze pomieszczeń spełniające wymagania ekoprojektu, mogą być eksploatowane do końca 2029 r. Z dniem 1 stycznia 2030 r. konieczne będzie zaprzestanie eksploatacji wszystkich instalacji grzewczych zasilanych węglem. Minimalny okres przejściowy wynosi zatem prawie 8 lat w przypadku, gdy urządzenie zostanie zainstalowane do 30 czerwca 2022 r.

Główne założenie niniejszej uchwały (odejście od spalania węgla w gospodarstwach domowych) jest spójne z polityką krajową. W ostatnich latach na poziomie krajowym przyjęte zostały dokumenty strategiczne oraz uruchomione zostały programy, które ukierunkowują strategię walki z zanieczyszczeniem powietrza w Polsce. W marcu 2021 r. ogłoszona została *Polityka energetyczna Polski do 2040 r.* Jednym z jej głównych założeń jest odejście od spalania węgla w gospodarstwach domowych w miastach do 2030 r., a na obszarach wiejskich do 2040 r. Dokument zakłada również niskoemisyjny kierunek transformacji źródeł indywidualnych, tj. zastąpienie przestarzałych źródeł ogrzewania pompami ciepła, ogrzewaniem elektrycznym, ogrzewaniem gazowym. Kierunek krajowej polityki energetycznej musi być uwzględniany w dokumentach strategicznych na niższych szczeblach.

Obecnie strategia wyrażona w *Polityce energetycznej Polski do 2040 r.* wdrażana jest również poprzez ogólnopolski program dofinansowania do wymiany źródła ogrzewania i termomodernizacji – Program Czyste Powietrze. Wdrażanie Programu zaplanowano do 2030 r. Od 1 stycznia 2022 r. w całej Polsce nie jest możliwe otrzymanie dofinansowania do zakupu źródła zasilanego węglem

(w województwie małopolskim zakaz ten obowiązuje już od 1 stycznia 2021 r. zgodnie z Programem ochrony powietrza dla województwa małopolskiego).

Należy podkreślić, iż na konieczność ograniczenia spalania paliw stałych w gospodarstwach domowych zwraca uwagę także Najwyższa Izba Kontroli w raporcie z 2018 r. pn. „Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami”: „(...) możliwość osiągnięcia w Polsce jakości powietrza zgodnej z zaleceniami WHO w odniesieniu do PM10, PM2,5, a przede wszystkim B(a)P nie znajduje potwierdzenia w aktualnie realizowanych i przewidywanych w przyszłości działaniach naprawczych. Zdaniem NIK warunki takie zostaną stworzone tylko w przypadku zasadniczej zmiany w sposobie ogrzewania gospodarstw domowych, w szczególności poprzez odpowiednie ograniczenie możliwości stosowania paliw stałych w sektorze komunalno-bytowym oraz zwiększenie wykorzystania sieci ciepłowniczych i gazowych lub innych mniej emisyjnych źródeł ciepła.”

Wprowadzenie od 2023 roku dodatkowych wymagań dla nowo eksploatowanych kotłów i miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na biomasę

Poza całkowitym zakazem spalania paliw stałych innych niż biomasa o wilgotności nie wyższej niż 20% od 1 stycznia 2030 r., w niniejszej uchwale wprowadzono dodatkowe wymagania względem kotłów i miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na biomasę. **Ograniczenia te obejmują jedynie urządzenia nowo eksploatowane od 1 stycznia 2023 r.** Do tego czasu, analogicznie do tzw. uchwały antysmogowej dla Małopolski, nowo instalowane kotły i miejscowe ogrzewacze pomieszczeń muszą spełniać wymagania w zakresie sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń określone w rozporządzeniach w sprawie ekoprojektu.

Kotły na biomasę

W przypadku kotłów zasilanych biomasą, których eksploatacja rozpocznie się nie wcześniej niż 1 stycznia 2023 r., zaproponowano, by urządzenia te musiały spełniać wymagania ekoprojektu związane z emisją zanieczyszczeń oraz efektywnością energetyczną oraz umożliwiały jedynie automatyczne podawanie paliwa⁵. Wymagania te są analogiczne do zapisów uchwały antysmogowej dla Małopolski. Dodatkowo zaznaczono jednak, że konieczne jest zapewnienie, że emisja cząstek stałych nie przekroczy 20 mg/m³. Rozwiązanie to pozwoli na efektywne wykorzystanie źródeł biomasowych, które, mimo, iż stanowią odnawialne źródło energii, powodują emisję zanieczyszczeń, takich jak pyły oraz wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne podczas procesu spalania.

Kotły na biomasę o emisji cząstek stałych do 20 mg/m³ mogą liczyć na wyższe dofinansowanie w ramach Programu Priorytetowego Czyste Powietrze. W grupie podstawowego dofinansowania kotły na pelet mogą otrzymać dofinansowanie do 45% kosztów, przy czym nie więcej niż 9 tysięcy złotych. Kotły na pelet

⁵ z wyłączeniem instalacji zgazowujących paliwo

z podwyższonym standardem mogą z kolei otrzymać dofinansowanie do 60%, ale nie więcej niż 12 tysięcy złotych w grupie podstawowej. Strategia ta jest powiązana z działaniami Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, które uruchomiło program dofinansowania skierowany do producentów urządzeń grzewczych, na rozwój niskoemisyjnych technologii, takich jak kotły biomasowe o emisji do 20 mg/m³. Z programu *Szybka ścieżka* mogli skorzystać przedsiębiorcy oraz jednostki naukowe wspierające niskoemisyjne technologie grzewcze. Budżet 200 mln zł został przeznaczony na badania przemysłowe lub eksperymentalne prace rozwojowe związane z niskoemisyjnymi technologiami grzewczymi. Wynikiem prac ma być opracowanie rozwiązań możliwych do wdrożenia. Warto zaznaczyć, iż już obecnie (stan na styczeń 2022 r.) na Liście zielonych urządzeń i materiałów, prowadzonej przez Instytut Ochrony Środowiska-Państwowy Instytut Badawczy na potrzeby Programu Czyste Powietrze, znajduje się 199 urządzeń zasilanych biomasą osiągających emisję cząstek stałych nie wyższą niż 20 mg/m³.

Ponadto Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. *w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe* w Załączniku V określa najlepszą dostępną technologię w momencie wejścia w życie rozporządzenia. W przypadku kotłów na biomasę najlepsza dostępna technologia zapewnia wskaźnik emisji cząstek stałych równy 2 mg/m³.

Warto zaznaczyć, iż spełnienie opisanych wyżej parametrów, tj. zapewnienie, że emisja pyłów nie jest wyższa niż 20 mg/m³, będzie łatwe do weryfikacji ze względu na obowiązujące wymagania w zakresie dokumentacji urządzeń. Zgodnie z pkt. 2 Załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189⁶ od 1 stycznia 2020 r. w instrukcji obsługi kotła dla instalatorów i użytkowników oraz na ogólnodostępnych stronach internetowych producentów udostępniane muszą być m.in. informacje zawarte w Tabeli 1. ww. Załącznika.

Miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na biomasę

Analogicznie do wymagań uchwały antysmogowej dla Małopolski w przypadku miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na biomasę (m.in. kominków, ogrzewaczy pomieszczeń, pieców kaflowych), których eksploatacja rozpocznie się nie wcześniej niż 1 stycznia 2023 r., zaproponowano możliwość eksploatacji tylko urządzeń spełniających wymagania ekoprojektu w zakresie sezonowej efektywności energetycznej i norm emisji zanieczyszczeń.

Poza powyższymi wymaganiami, podobnie jak w przypadku kotłów, zaproponowane zostały dodatkowe wymagania, obowiązujące od 1 stycznia 2023 r. Nowo eksploatowane urządzenia, poza spełnieniem wymagań w zakresie sezonowej

---

⁶ Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. *w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe*

efektywności energetycznej oraz emisji zanieczyszczeń określonych w rozporządzeniu ws. ekoprojektu, powinny spełniać następujące wymagania:

- posiadać zamkniętą komorę spalania,
- być wyposażone w urządzenie do automatycznej kontroli przebiegu procesu spalania poprzez regulację dopływu powietrza w oparciu o pomiar temperatury spalin.

Zgodnie z zapisami Załącznika II Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185, w przypadku ogrzewaczy pomieszczeń z otwartą komorą spalania sezonowa efektywność energetyczna ogrzewania pomieszczeń nie może być niższa niż 30%, podczas gdy ogrzewacze z zamkniętą komorą, w zależności od zastosowanego paliwa stałego, muszą osiągać sprawność na poziomie od co najmniej 65% do co najmniej 79%. Zastosowanie zamkniętej komory spalania zapewnia zatem wykorzystanie urządzenia o nawet ponad dwukrotnie wyższej sprawności.

W odniesieniu do emisji cząstek stałych Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1185 wskazuje, że w przypadku zastosowania ogrzewacza o otwartej komorze spalania dopuszczalna jest emisja PM do 50 mg/m³. W przypadku zamkniętej komory spalania emisje te wynoszą nie więcej niż 40 mg/m³ dla kuchenek oraz przy zastosowaniu paliw stałych innych niż drewno prasowane w formie peletów. Przy wykorzystaniu drewna prasowanego w formie peletów emisja ta nie może przekroczyć 20 mg/m³.

Na emisyjność urządzeń ma również wpływ automatyczne sterowanie pracą urządzenia, które pozwala na optymalizację pracy instalacji. Zastosowanie regulacji w celu utrzymania w warunkach rzeczywistych parametrów osiąganych podczas testów urządzenia zalecane jest w Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185:

„(15) Efektywność energetyczna miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe zmniejsza się w trakcie eksploatacji w warunkach rzeczywistych w porównaniu z efektywnością energetyczną ustaloną w fazie testów. Aby zbliżyć wartość sezonowej efektywności energetycznej ogrzewania pomieszczeń do wartości sprawności użytkowej, należy zachęcać producentów do stosowania regulacji.”

Czynnik ludzki, jakim jest sposób obsługi urządzenia, ma istotny wpływ na parametry jego pracy, dlatego, by zapewnić optymalne warunki spalania paliwa, konieczne jest ograniczenie wpływu użytkownika na ten proces. Zapisy niniejszej uchwały mają na celu długoterminowe ograniczenie emisji zanieczyszczeń. Parametry instalowanych urządzeń muszą bowiem gwarantować, że problem złej jakości powietrza nie powróci po latach eksploatacji urządzeń na paliwa stałe. Zastosowanie urządzenia do automatycznej kontroli przebiegu procesu spalania poprzez regulację dopływu powietrza w oparciu o pomiar temperatury spalin pozwoli na utrzymanie podczas rzeczywistego użytkowania urządzenia warunków emisyjnych oraz efektywności energetycznej na poziomie maksymalnie zbliżonym do

osiągniętego w trakcie badań certyfikujących. Zastąpienie ręcznej regulacji automatycznym sterowaniem pozwoli wykluczyć błędy rzeczywistej obsługi, tj. przypadkowy oraz niezgodny z instrukcją obsługi urządzenie sposób regulacji procesu spalania, a tym samym mocy urządzenia i emisji zanieczyszczeń.

Korzystny wpływ zastosowania automatycznej regulacji procesu spalania na emisję zanieczyszczeń wskazywany jest w badaniach naukowych oraz opracowaniach eksperckich. Celem jednego z projektów finansowanych z Programu LIFE Unii Europejskiej – *Clean Heat* jest znaczne zredukowanie emisji pyłów i sadzy wynikającej ze spalania drewna w domowych paleniskach. W ramach projektu we współpracy z niemiecką organizacją Deutsche Umwelthilfe oraz duńską organizacją Danish Ecological Council przygotowany został raport „*Residential wood burning. Environmental impact and sustainable solutions.*” W dokumencie wskazano, że mimo iż emisja szkodliwych pyłów z nowoczesnych pieców na biomasę jest znacznie niższa niż z przestarzałych urządzeń, to jednocześnie jest ona wciąż dużo wyższa niż emisja z innych źródeł ciepła (w tym kotłów na pelet). W przeciwieństwie do zautomatyzowanych urządzeń zasilanych peletem, wielkość emisji pyłów ze spalania drewna w piecach jest silnie uzależniona od działań użytkownika oraz od jakości wykorzystywanego drewna. Według autorów drogą do obniżenia emisji jest zmniejszenie wpływu użytkownika na pracę urządzenia, ograniczenie wahań jakości paliwa oraz jak największa automatyzacja procesu. W odniesieniu do miejscowych ogrzewaczy na drewno to właśnie wyposażenie w elektronikę, przede wszystkim regulującą dopływ powietrza do procesu spalania, przyczynia się do redukcji emisji pyłów. Te same wnioski przedstawione zostały w opracowaniu „*Best Available Techniques (BAT) for Domestic Wood Heating*” autorstwa belgijskiego Instytutu VITO. Automatyczne systemy zapewniają optymalny dopływ powietrza, co pozwala zoptymalizować proces spalania. Zwiększenie automatyzacji pozwala zminimalizować błędy ludzkie, a im mniejsza ingerencja człowieka w obsługę urządzenia, tym niższe emisje zanieczyszczeń i tym większa zgodność parametrów osiąganych w rzeczywistych warunkach z parametrami osiąganymi w badaniach laboratoryjnych.

Tematyka emisji zanieczyszczeń z urządzeń grzewczych małej mocy zasilanych biomasą podjęta została także w ramach międzynarodowego projektu finansowanego ze środków Programu Unii Europejskiej ERA-NET Bioenergy – “FutureBioTec”. Projekt był realizowany już w latach 2009-2012 przez 9 jednostek naukowych, w tym Instytut Energetyki z Polski, oraz 2 partnerów z sektora przemysłu. Jego celem było wypracowanie rozwiązań, w odniesieniu do funkcjonowania urządzeń grzewczych na biomasę, pozwalających na redukcję emisji tlenu węgla, organicznych związków gazowych oraz pyłów. W końcowym raporcie podsumowującym efekty projektu (*Future Bio Tec ERA-NET Bioenergy Project FutureBioTec "Future low emission biomass combustion systems" Final report, 2012*) przedstawione zostały wytyczne dotyczące miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na biomasę. Jednym z aspektów pracy urządzeń, względem którego wypracowano

zalecenia, była automatyzacja procesu spalania. Jak wskazano w opracowaniu, znaczenie automatycznej kontroli spalania rośnie także w odniesieniu do pieców. Błędy spowodowane przez obsługującego urządzenie mogą być niemal w pełni wyeliminowane dzięki zastosowaniu inteligentnych systemów kontroli. Jest to skuteczne rozwiązanie zapewniające niskie wartości parametrów w odniesieniu do emisji zanieczyszczeń oraz poprawę efektywności spalania. W opracowaniu „*Guidelines for Low Emission Chimney Stove Design*” opisane zostały różne koncepcje działania systemów automatycznej kontroli procesu.

Kolejnym projektem realizowanym w ramach Programu ERA-NET Bioenergy jest projekt pn. *Development of Next Generation and Clean Wood Stoves* zakończony w 2017 r. W końcowym raporcie z projektu⁷ przedstawiono analizę różnych rozwiązań pozwalających zwiększyć efektywność urządzeń na biomasę (miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń). Jednym z analizowanych rozwiązań jest system kontroli procesu spalania oparty na pomiarze temperatury w komorze spalania oraz regulacji na tej podstawie przepustnicy dostarczającej powietrze do spalania. By ocenić wpływ zastosowania systemu, przeprowadzono testy z zastosowaniem systemu automatycznej kontroli oraz przy ręcznej obsłudze pieca. Zgodnie z wynikami badań zastosowanie systemu automatycznej regulacji pracy urządzenia pozwoliło na zredukowanie emisji tlenku węgla o 32%, organicznych związków gazowych o 45% oraz pyłu o 30%. Jednocześnie odnotowano wzrost sprawności cieplnej o 2 punkty procentowe. We wnioskach wskazano, iż system automatycznej kontroli procesu spalania poprzez regulację dopływu powietrza do spalania na podstawie temperatury w komorze spalania, jest odpowiednim rozwiązaniem pozwalającym na redukcję emisji zarówno zanieczyszczeń gazowych, jak i pyłu oraz na zwiększenie efektywności urządzenia. Zaznaczono, iż istotne jest, by system ten był dostosowany do urządzenia.

Wpływ zastosowania automatycznej kontroli procesu spalania zbadany został także przez naukowców z Danii⁸ w 2019 r. W publikacji naukowej pn. *Performance of an automatically controlled wood stove: Thermal efficiency and carbon monoxide emissions* przedstawione zostały wyniki badań przeprowadzonych w 5-u budynkach mieszkalnych. Porównując parametry uzyskiwane z zastosowaniem automatycznej regulacji dopływu powietrza do procesu spalania z ręczną obsługą urządzenia uzyskano do 20% wyższą sprawność cieplną oraz do 27% niższą emisję tlenku węgla. Jak wskazano w publikacji, technologia ta ma ogromny potencjał zwiększenia efektywności wykorzystania biomasy oraz redukcji emisji zanieczyszczeń na niskich wysokościach, w pobliżu budynków mieszkalnych.

Należy zaznaczyć, że powyższe wymagania, które zostały zaproponowane dla okresu od 1 stycznia 2023 r., nie mają zastosowania dla miejscowych ogrzewaczy

---

⁷*Development of Next Generation and Clean Wood Stoves - Final project report*, Robert Mack, Hans Hartmann, Christoph Mandl, Ingmar Schüßler, Florian Volz, Johan Furborg, Jytte Boll Illerup

⁸ *Performance of an automatically controlled wood stove: Thermal efficiency and carbon monoxide emissions*, Renewable Energy, Jytte Boll Illerup, Brian Brun Hansen, Weigang Lin, Joachim Nickelsen, Vagn Hvam Pedersen, Bente Eskerod, Kim Dam-Johansen

pomieszczeń, które zostały wyłączone spod wymagań Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe. Mowa o następujących instalacjach, które zostały wskazane w art. 1, ust. 2 Rozporządzenia:

- miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na paliwo stałe przeznaczone do spalania wyłącznie biomasy niedrzewnej;
- miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na paliwo stałe przeznaczone wyłącznie do użytku na zewnątrz;
- miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na paliwo stałe, których bezpośrednia moc cieplna wynosi mniej niż 6 % łącznej bezpośredniej i pośredniej mocy cieplnej przy nominalnej mocy cieplnej;
- miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na paliwo stałe, które nie są zmontowane fabrycznie ani nie są dostarczane jako prefabrykowane komponenty lub części przez jednego producenta i muszą być zmontowane na miejscu;
- produkty do ogrzewania powietrznego;
- piece do saun.

Dla powyższych instalacji zaproponowano utrzymanie wymagań wynikających już z uchwały antyśmogowej dla Małopolski. Oznacza to, że muszą one spełniać wymagania dotyczące sezonowej efektywności energetycznej oraz norm emisji zanieczyszczeń określone w Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

Zestaw rozwiązań związanych z eksploatacją urządzeń zasilanych paliwami stałymi, zaproponowany w projekcie uchwały, zakłada przede wszystkim wyeliminowanie źródeł ogrzewania zasilanych węglem. Przyczyniają się one zarówno do zanieczyszczenia powietrza, jak i do negatywnych zmian klimatycznych, ich powstawanie nie znajduje zatem uzasadnienia, podobnie jak ich finansowanie ze środków publicznych. Z kolei w przypadku źródeł zasilanych biomasą przyjęto, iż elementem kluczowym jest zapewnienie jak najniższego poziomu emitowanych przez nie zanieczyszczeń, w szczególności szkodliwych pyłów. Rozwiązanie wdrażane niniejszą uchwałą stanowi zatem optymalną alternatywę dla całkowitego zakazu spalania paliw stałych. Pozwoli ono osiągnąć efekty maksymalnie zbliżone do efektów poprawy jakości powietrza w Krakowie.

Analiza wpływu dodatkowych ograniczeń w zakresie eksploatacji urządzeń grzewczych na paliwa stałe na jakość powietrza została przeprowadzona w ramach

obowiązującego Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego. Dwa z analizowanych scenariuszy zawierają wśród swoich założeń działania zgodne z zakresem przedmiotowej uchwały. Sytuację, w której wyeliminowano spalanie węgla w gospodarstwach domowych, a nowe urządzenia na biomasę spełniają wyższe standardy emisyjne obrazuje scenariusz 5.

Scenariusz 4 działań naprawczych w sektorze komunalno-bytowym obejmuje następujące ograniczenia: wprowadzenie zakazu stosowania węgla w nowoinstalowanych kotłach od 2021 roku, podwyższenie standardów emisji pyłu nowoinstalowanych kotłów na biomasę (emisja cząstek stałych dla biomasy do 20 mg/m^3), możliwość instalowania od 2021 roku nowych miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń jedynie z zamkniętą komorą spalania, o emisji pyłu nieprzekraczającej 20 mg/m^3 i wyposażonych w elektrofiltr bądź automatykę pozwalającą na sterowanie podawaniem powietrza. Scenariusz zakłada także wprowadzenie całkowitego zakazu stosowania paliw stałych na obszarze strefy A i B wszystkich uzdrowisk – dla nowo instalowanych źródeł od 2021 roku, a dla istniejących po okresie przejściowym od 2027 roku. Z kolei scenariusz 5 zakłada ponadto podwyższenie od 2027 roku standardów emisji dla nowoinstalowanych kotłów i kominków na biomasę do 10 mg/m^3 oraz całkowite odejście od spalania paliw kopalnych. W przypadku pyłów i benzo(a)pirenu największy wpływ na ich emisję ma eliminacja spalania węgla, gdyż spalanie gazu i oleju opałowego powoduje minimalną emisję tych substancji.

Wdrożenie działań wskazanych w scenariuszu 4, tj. podwyższenie standardów dla nowoinstalowanych urządzeń na biomasę, brak przyrostu liczby nowych źródeł na węgiel oraz wymiana przestarzałych urządzeń na węgiel i drewno pozwala na redukcję stężenia pyłu PM₁₀ o ok. 40-50% względem roku 2018. W przypadku pyłu PM_{2,5} redukcja ta wynosi ok. 50-65%, a benzo(a)pirenu – ok. 85-90%. Dane te odnoszą się do lokalizacji stacji pomiarowych w Niepołomicach, Nowym Targu, Oświęcimiu, Rabce-Zdroju oraz Skawinie. Wdrożenie scenariusza 5, czyli całkowite wyeliminowanie spalania paliw kopalnych, dalsza wymiana przestarzałych urządzeń na paliwa stałe oraz powstawanie nowych źródeł na biomasę o zaostrzonych wymaganiach pozwala na obniżenie stężenia pyłu PM₁₀ o 50-65%, stężenia pyłu PM_{2,5} o 60-75%, a stężenia benzo(a)pirenu o 80-95%. Co istotne, w przypadku całkowitego wyeliminowania spalania węgla prognozuje się dotrzymanie norm benzo(a)pirenu we wszystkich analizowanych lokalizacjach (stacjach pomiarowych), pomimo wzrostu liczby urządzeń na biomasę, której spalanie powoduje emisję B(a)P. W odniesieniu do pyłu PM_{2,5} dla scenariusza 5 stężenia średnioroczne przyjmują od 8,7 do $12,7 \text{ } \mu\text{g/m}^3$, co oznacza, że norma zostaje osiągnięta we wszystkich lokalizacjach. Średnie roczne stężenie pyłu PM₁₀ wynosi dla analizowanych lokalizacji od 12,3 do $18,6 \text{ } \mu\text{g/m}^3$, co wskazuje na osiągnięcie wartości znacznie niższych niż poziom dopuszczalny pyłu PM₁₀ ($40 \text{ } \mu\text{g/m}^3$).

W ramach *Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego* dokonano analizy nie tylko efektu ekologicznego rozwiązań, ale również ich wpływu

na zdrowotne skutki zanieczyszczenia powietrza. W *Programie* przedstawiono wyniki opracowania „*Analiza zdrowotna wariantów projektu Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego 2020*” przygotowanego przez Europejskie Centrum Czystego Powietrza. Głównym wnioskiem analizy jest zalecenie mówiące, iż scenariusz 5 powinien stanowić długoterminowy cel strategii ochrony powietrza. Jego wdrożenie pozwoliłoby na uniknięcie rocznie 1 802 przedwczesnych zgonów, 841 hospitalizacji z przyczyn sercowo-naczyniowych oraz 567 hospitalizacji z przyczyn oddechowych. Z kolei wdrażanie zapisów uchwały antysmogowej dla Małopolski, wdrożenie rozwiązań ograniczających emisję zanieczyszczeń z nowych urządzeń oraz eliminujących nowe źródła na węgiel (scenariusz 4) pozwala na uniknięcie 1 454 przedwczesnych zgonów, 662 hospitalizacji z przyczyn sercowo-naczyniowych oraz 452 hospitalizacji z przyczyn oddechowych.

Zgodnie z art. 96 ust. 7 POŚ uchwała sejmiku województwa może określać sposób lub cel wykorzystania paliw, który jest objęty ograniczeniami określonymi w uchwale (ust. 1), okres obowiązywania ograniczeń lub zakazów w ciągu roku (ust. 2) oraz obowiązki podmiotów objętych uchwałą w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały (ust. 3).

Niniejsza uchwała nie wskazuje sposobu i celu wykorzystania paliw, który jest objęty ograniczeniami. Oznacza to, że uchwała obejmuje wszystkie instalacje, które wydzielają lub dostarczają ciepło, zarówno instalacje wykorzystywane w celach grzewczych, jak również w celach przygotowania żywności i innych. Należy bowiem zwrócić uwagę, że bez względu na cel stosowania paliw, przebieg procesu spalania i emisja zanieczyszczeń związana ze stosowaniem paliw stałych jest identyczna. Celem regulacji jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, dlatego nie może ona przewidywać wyjątków dla procesów, które tę emisję również powodują. Ponadto dzięki objęciu ograniczeniami wszystkich instalacji, w których następuje spalanie paliw, niezależnie od celu stosowania tych paliw, uzyskany zostanie efekt domknięcia ewentualnych luk i możliwości obejścia przepisów. W przypadku wykorzystania paliw nie tylko do celów grzewczych, ale również funkcji dodatkowych (np. przygotowanie żywności), wyeliminowane zostaną wątpliwości czy uchwała ma zastosowanie w tym zakresie.

Brak jest również podstaw do wyłączenia spod zakresu uchwały wykorzystywania instalacji innych niż wyraźnie dopuszczone, na cele związane z wykonywaniem usług gastronomicznych (oprócz przypadków wskazanych w art. 96 ust. 8 POŚ). Wyłączenie takie byłoby sprzeczne z zasadą równości wyrażoną w art. 32 Konstytucji RP. Wykorzystywanie instalacji innych niż wyraźnie dopuszczone na cele związane z wykonywaniem usług gastronomicznych przez przedsiębiorców charakteryzuje się tą samą cechą co przygotowanie żywności przez podmioty nieświadczące usług gastronomicznych. Cechą tą jest emisja zanieczyszczeń do atmosfery. Jednocześnie brak jest podstaw do stwierdzenia, że wyłączenie usług gastronomicznych byłoby uzasadnione. Zważywszy na cele

niniejszej uchwały należy przyznać prymat zasadom sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP) oraz zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska (art. 68 ust. 4 Konstytucji RP) nad zasadą swobody prowadzenia działalności gospodarczej (art. 22 Konstytucji RP). Jeżeli wymaga się poddania ograniczeniom wskazanym w niniejszym akcie także od osób niezamożnych, które nie prowadzą działalności gospodarczej, to nie byłoby uzasadnione wyłączenie z zakresu uchwały osób prowadzących działalność gospodarczą. Ponadto stopień zanieczyszczenia powietrza uzasadnia podjęcie działań zdecydowanych, gdyż obecne tylko takie są w stanie wpłynąć na zapobieganie negatywnych dla zdrowia skutków degradacji środowiska. Ograniczenia wskazane w niniejszej uchwale są podejmowane w granicach upoważnienia ustawowego wskazanego w art. 96 POŚ i są niezbędne ze względu na ważny interes publiczny, jakim jest wyrażone w §1 uchwały zapobieganie negatywnemu wpływowi zanieczyszczeń na ludzi i środowisko.

Uchwała nie zawiera szczególnych okresów obowiązywania ograniczeń w ciągu roku. Intencją uchwałodawcy jest aby ograniczenia obowiązywały przez cały rok. Związane jest to z koniecznością zmniejszenia całorocznej emisji zanieczyszczeń. Ponadto wyznaczone w uchwale poziomy emisji zanieczyszczeń określone są w ramach procedury badawczej instalacji niezależnej od pory roku. Celem uchwały jest trwałe ograniczenie emisji zanieczyszczeń m.in. poprzez wyeliminowanie spalania paliw stałych innych niż biomasa o ograniczonej wilgotności (przede wszystkim węgla). Ograniczenia powinny zatem obowiązywać nieprzerwanie od momentu wprowadzenia.

Na podstawie art. 96 ust. 7 pkt 3 ustawy Prawo ochrony środowiska określono obowiązki podmiotów objętych uchwałą w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały. Podmioty eksploatujące instalacje zostały zobowiązane do wykazania za pomocą dokumentów spełnianie wymagań określonych w niniejszej uchwale poprzez przedstawienie dokumentów potwierdzających spełnienie tych wymagań. Katalog dokumentów, które mogą być wykorzystane w tym celu, pozostaje otwarty, mogą to być w szczególności: dokumentacja z badań, dokumentacja techniczna urządzenia, instrukcja dla instalatorów i użytkowników, deklaracja właściwości użytkowych.

Realizacja uchwały

Realizacja niniejszej uchwały wymaga zaangażowania Gminy Myślenice ze względu na posiadane przez nią kompetencje m.in. w zakresie zaopatrzenia mieszkańców w ciepło, kształtowania polityki przestrzennej, udzielania dotacji mieszkańcom do wymiany kotłów opalanych paliwami stałymi i udzielania pomocy społecznej.

Gmina Myślenice angażuje się w działania na rzecz ograniczenia emisji zanieczyszczeń, co pozwoli na skuteczną realizację postanowień niniejszej uchwały.

By zapewnić wdrażanie celów *Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego* i docelowo ograniczyć emisję zanieczyszczeń i doprowadzić do osiągnięcia poziomów dopuszczalnych i docelowych zanieczyszczeń, Gmina Myślenice w 2020 roku dołączyła do projektu zintegrowanego LIFE pn. *„Wdrażanie Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego – Małopolska w zdrowej atmosferze”*. Dzięki środkom projektu w styczniu 2020 r. w gminie zatrudniony został Ekodoradca, którego zadaniem jest wdrażanie działań naprawczych *Programu*. Ekodoradca prowadzi działania edukacyjne oraz informacyjne dla mieszkańców, realizuje działania kontrolne w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów i przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej, przygotowuje lokalne strategie związane z poprawą jakości środowiska oraz pozyskuje środki zewnętrzne na potrzebę wdrażania Programu ochrony powietrza. Poza Ekodoradcą działającym w ramach projektu zintegrowanego LIFE, w Gminie zatrudnionych jest jeszcze dwóch Ekodoradców realizujących zadania z obszaru ochrony powietrza.

Od roku 2017 w ramach środków z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 (działanie 4.4 Redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza) Gmina Myślenice realizuje projekt pn. *Wymiana źródeł ciepła na niskoemisyjne w indywidualnych gospodarstwach domowych na terenie Gminy Myślenice*, którego całkowita wartość wynosi 3 225 399,01 zł, w tym 3 175 540,52 zł stanowi dofinansowanie z Unii Europejskiej. W ramach projektu wymieniono dotychczas łącznie 278 przestarzałych kotłów na paliwa stałe (2018 r. – 182 szt., 2019 r. – 63 szt., 2020 r. – 25 szt., 2021 – 8 szt.). Środki przeznaczone na wymianę kotłów z otrzymanej dotacji celowej wyniosły 2 987 895,27 zł (2018 r. – 1 992 893,72 zł, 2019 r. – 696 919,05 zł, 2020 r. – 298 082,50 zł).

Istotny wpływ na tempo wymiany przestarzałych źródeł ciepła na terenie zarówno Gminy, jak i Miasta Myślenice, ma również utworzony przez Gminę program dotacyjny. Został on uruchomiony w marcu 2021 r. uchwałą Nr 297/XXXIV/2021 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 31 marca 2021 r. w *sprawie przyjęcia regulaminu programu określającego zasady udzielania dotacji z budżetu Gminy Myślenice na realizację zadania polegającego na zmianie systemu ogrzewania nieekologicznego opartego na paliwie stałym na ogrzewanie proekologiczne w ramach działań mających na celu zmniejszenie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń wprowadzonych do atmosfery na terenie Gminy Myślenice na 2021 r. („Myślenicki Program Wymiany Pieców”)*. Warunki programu zakładają dofinansowanie do 80% (ale nie więcej niż 6 000 zł) kosztów wymiany tzw. „kopciucha” bądź 80% (ale nie więcej niż 8 000 zł) kosztów wymiany „kopciucha” i wykonania instalacji c.o. i c.w.u. Do tej pory (*stan na październik 2021*) podpisano 315 umów dotacji o łącznej wartości 1 936 000 zł. Dotacje te obejmują 315 źródeł ciepła – 273 kotły gazowe, 23 kotły na biomasę oraz 19 pomp ciepła. Co istotne, gminny program może być łączony z Programem Priorytetowym Czyste Powietrze oraz z ulgą termomodernizacyjną, co w wielu przypadkach, szczególnie osób

uprawnionych do wyższego dofinansowania w ramach „Czystego Powietrza”, pozwala na 100% sfinansowanie inwestycji. Gmina Myślenice planuje kontynuację realizacji programu w kolejnych latach.

W Urzędzie Miasta i Gminy Myślenice funkcjonuje ponadto punkt konsultacyjny Programu Czyste Powietrze, który powstał w ramach porozumienia zawartego między Gminą a Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. Jest to ogólnopolski program dofinansowania wymiany źródeł ciepła i termomodernizacji budynków jednorodzinnych. **Od momentu uruchomienia Programu do końca III kwartału 2021 roku w Gminie Myślenice złożonych zostało 816 wniosków o dofinansowanie o łącznej wartości ok. 15 mln zł.**

Zgodnie z danymi pochodzącymi z podsumowania realizacji Programu ochrony powietrza w gminach, Gmina Myślenice w latach 2016-2020 zlikwidowała łącznie 383 przestarzałe urządzenia grzewcze. Ponadto podejmowane są również działania kontrolne w zakresie przestrzegania uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów. W latach 2016-2020 przeprowadzonych zostało łącznie 1 379 kontroli w celu zapobiegania spalaniu odpadów i paliw złej jakości.

Warto również podkreślić, iż Gmina Myślenice jest liderem klastra energii „Eko Energia – Klaster Energii Ziemi Myślenickiej”, w skład którego wchodzi wszystkie gminy powiatu myślenickiego. Klaster przyczyni się do powstania nowych inwestycji w obszarze odnawialnych źródeł energii, takich jak budowa farm fotowoltaicznych, rozwój instalacji prosumenckich, budowa innych odnawialnych źródeł energii, czy tworzenie magazynów energii. Jednym z jego założeń jest także zapewnienie wsparcia dla osób dotkniętych ubóstwem energetycznym. Realizacja celów klastra pozwoli także na skuteczne wdrażanie *Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego*, który zobowiązuje jednostki samorządu terytorialnego do zapewnienia wykorzystania w budynkach użyteczności publicznej energii elektrycznej pochodzącej z odnawialnych źródeł energii. Od 2023 roku co najmniej 50%, a od 2025 roku 100% zużywanej przez nie energii elektrycznej w ciągu roku będzie pochodziło z OZE. Obecnie trwa dostosowanie strategii rozwoju klastra do zmienionych uwarunkowań oraz w zgodzie z tworzonymi dla Gminy Myślenice dokumentami strategicznymi. Rozwój klastra będzie zmierzał w kierunku dalszej popularyzacji pomp ciepła, co będzie szło w parze z popularyzacją instalacji fotowoltaicznych i magazynów energii.

Niniejsza uchwała jest aktem prawa miejscowego i stanowi źródło prawa powszechnie obowiązującego na ww. obszarze, co umożliwi uwzględnienie zapisów uchwały w toku rozstrzyganych spraw. W prowadzonych postępowaniach administracyjnych, między innymi w oparciu o ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.) i ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2351 z późn. zm.), możliwe będzie wiążące ustalenie warunków dla

poszczególnych inwestycji w zakresie dopuszczalnych rodzajów paliw ze względu na wymogi ochrony powietrza, a obowiązek ten będzie egzekwowany przy podejmowaniu działań inwestycyjnych.

Zadania kontrolne w zakresie przestrzegania przepisów wprowadzonych niniejszą uchwałą będą prowadzić w szczególności:

- Straż Miejska w Myślenicach, na podstawie art. 10 ust.1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1763),
- Upoważnieni pracownicy Gminy Myślenice, na podstawie art. 379 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.),
- Policja, w oparciu o art. 1 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1882 z późn. zm.),
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego dla powiatu myślenickiego, na podstawie art. 81 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2351 z późn. zm.),
- Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, w oparciu o art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1070).

Sankcje stosowane w przypadku naruszenia postanowień uchwały określone zostały w art. 334 Prawa ochrony środowiska, który stanowi, że: *„Kto nie przestrzega ograniczeń, nakazów lub zakazów, określonych w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 96, podlega karze grzywny.”* Zgodnie z art. 24 Kodeksu wykroczeń grzywna wynosi od 20 zł do 5 000 zł, przy czym w postępowaniu mandatowym można nałożyć grzywnę w wysokości do 500 zł, a jeżeli czyn wyczerpuje znamiona wykroczeń określonych w dwóch lub więcej przepisach ustawy 1 000 zł (art. 96 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia). Organami uprawnionymi do nakładania mandatów na podstawie art. 334 Prawa ochrony środowiska na gruncie aktualnego stanu prawnego jest Policja i Inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska oraz Straż Miejska/Gminna.

Zgodnie z art. 96 ust. 9 POŚ, uchwała o której mowa w ust. 1, jest aktem prawa miejscowego. Postanowienie to oznacza, że uchwała musi być opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego. Jej wejście w życie nastąpi 1 lipca 2022 roku. Takie rozwiązanie (wejście w życie nie po upływie 14 dni od ogłoszenia, a w terminie późniejszym) jest zgodne z art. 4 ust.1 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1461), zgodnie z którym akty normatywne, zawierające przepisy powszechnie obowiązujące, ogłaszane w dziennikach urzędowych wchodzi w życie po upływie czternastu dni od dnia ich ogłoszenia, chyba że dany akt normatywny określi termin dłuższy.

Reasumując, Sejmik Województwa Małopolskiego w celu ochrony zdrowia mieszkańców oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania zanieczyszczeń na środowisko, wprowadza w granicach administracyjnych Gminy Myślenice na obszarze Miasta Myślenice z wyłączeniem sołectwa Chełm, ograniczenia w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Niniejsza uchwała stanowi realizację zapisów Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego oraz krajowej strategii ochrony powietrza.